

DEUİFD Türk Kültürünü Mayalayanlar Özel Sayısı / 2021, ss. 569-607.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN HACI BEKTAŞ VELİ'YE YAZDIKLARI 100 MEKTUBUN İNCELENMESİ*

Süleyman DOĞAN**

ÖZ

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin “Hacı Bektaş Velî'ye Açık Mektup” şeklinde yazdıkları 100 mektup incelenerek, Hacı Bektaş Velî hakkında neler bilip bilmediklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde “2021 Bahar” döneminde katılımcı öğrencilerden “Hacı Bektaş Velî'ye Açık Mektup” yazmaları istenmiştir. Çalışma, araştırmacının seçmeli ders verdiği katılımcı öğrencilerin, her fakülteden, her birimden, her sınıf düzeyinde, her branştan, her bölümden, 18-25 yaş aralığında kız ve erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Dört ayrı sınıfta 180 lisans öğrencisinin 160'ı “Hacı Bektaş Velî'ye Açık Mektup” başlığında mektup yazmışlardır. İçlerinden rastgele 100 mektup incelenmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çalışma, üniversitenin neredeyse tamamını içine alan küçük bir nüveyi ve ortalama bir örnekleme teşkil etmektedir. Mektuplarda açıkça görülmektedir ki, kişiler ve mektupların sayısı kadar farklı olmakla birlikte özünde Hacı Bektaş Velî'yi bildikleri ve onu çok sevdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcı öğrencilerin Hacı Bektaş Velî'ye karşı büyük bir saygı ve sevgi besledikleri saptanmıştır. Katılımcıların Hacı Bektaş Velî ile sevgi sözcüğünü birlikte kullandıkları belirlenmiştir. Onun örnek ve model biri olduğu öğrenciler tarafından mektuplarda vurgulanmıştır. Nihai olarak öğrencilerin Hacı Bektaş Velî'nin önemli referans kaynağı ve marka şahsiyet olduğu konusunda fikir birliği ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hacı Bektaş Velî, Üniversite, Öğrenci, Mektup, İnceleme, Yüz Mektup.

---

* Yazar; çalışmanın hazırlanması esnasında bilimsel ve etik ilkelere uyulduğunu ve yararlanan tüm kaynakların kaynakçada belirtildiğini, çalışmanın maddi açıdan fonlanmadığını, çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

** Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye, dogansuleyman1@hotmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1825-2583>

Makalenin Hakemlere Gönderiliş Tarihi : 06/12/2021

Makalenin Hakemlerden Geliş Tarihi : 15/12/2021

A REVIEW OF 100 LETTERS WRITTEN BY UNIVERSITY STUDENTS TO HAJI BEKTASH VELI

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine what they know or not about Hacı Bektaş Velî by examining 100 letters written by university students as "Open Letter to Hacı Bektaş Velî". In the "Spring 2021" semester at Yıldız Technical University, participating students were asked to write an "Open Letter to Hacı Bektaş Velî". The study consists of male and female students between the ages of 18-25, from each faculty, each unit, each grade level, each branch, each department, the participant students to whom the researcher gives elective courses. 160 of 180 undergraduate participant students in four different classes wrote a letter under the title of "Open Letter to Hacı Bektaş Velî". 100 letters were randomly analyzed and subjected to content analysis. This study constitutes a small core and an average sample covering almost the entire university. It is clearly seen in the letters that although the times were as different as the number of letters, it was revealed that they knew Hacı Bektaş Velî and loved him very much. As a result of the research; It was determined that the participating students had a great respect and love for Hacı Bektaş Velî. It was determined that the participants used the word love together with Hacı Bektaş Velî. It was emphasized in the letters by the participating students that he was an exemplary and model person. It was found that the students agreed that he is an important reference source and brand personality.

Keywords: Hacı Bektaş Velî, University, Student, Letter, Analysis, One hundred letters.

1. Giriş

Yazı yazmak, özellikle mektup yazmak, duyguların dışavurumunda önemli etkinliklerdendir (Doğan, 2020)¹. Mektup, yazılış amacının iletişim kurmak olduğu düşünüldüğünde günlük yaşamla yakından ilişkili bir türdür. Hatta sözlü olarak karşımızdakine anlatamayacağımız duygu ve düşüncelerimizi karşımızdaki kişi ya da kişilerle paylaşmamıza olanak tanır (Çerçi, 2019)². Bu çalışmada,

---

¹ Doğan, Süleyman. Koronaya 100 Mektup, İstanbul: Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık., 2020.

² Çerçi, A. Çocuk ve Mektup, Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 7(1), 15-24, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, 2019.

üniversite öğrencilerinin “Hacı Bektaş Velî'ye Açık Mektup” şeklinde yazdıkları 100 mektup incelenerek, Hacı Bektaş Velî hakkında ne(ler) bilip bilmediklerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Dört ayrı sınıfta 180 lisans öğrencisinin 160'ı, “Hacı Bektaş Velî'ye mektup yazmışlardır. Çalışma, her fakültede, her birimden, her sınıf düzeyinde, her branştan, her bölümden, 18-25 yaş aralığında kız ve erkek öğrencilerle arasından gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma, üniversitenin neredeyse tamamını içine alan küçük bir nüvesini ve ortalama bir örneklemini teşkil etmektedir.

1.1. Hacı Bektaş Velî

Onüçüncü asırda (1209-1271) Horasan'dan Anadolu'ya gelen ve Türk sülûlîğinin önemli şahsiyetlerinden biri olan Hünkâr Hacı Bektaş Velî, yaşadığımız toprakların manevî mimarlarından (Köprülü, 1984: 27-86)³ olup bugüne kadar müritleri ve sevenleri ile hemen hemen her coğrafyadan insanların gönlüne taht kurmuş ve günümüze kadar eserleri ve bağluları vasıtasıyla insanları iyiliğe, doğruluğa ve güzelliğe çağırarak İslâm'ın geniş halk kitlelerine yayılması için çalışmıştır (Yavuzer, 2013: 2227)⁴. Hacı Bektaş Velî sevgisi başta Anadolu ve Balkanlar olmak üzere farklı coğrafyalarda yaşamakta, onun fikirleri ve sözleri asırlar boyu aktarılmaktadır (Özcan, 2012: 199-212)⁵. Hacı Bektaş Velî'nin sık sık Kırşehir'e geldiği Ahi Evran'ı ziyaret ederek birlikte sohbet ettikleri rivayet edilmiştir. Hayatının büyük bir kısmını Sulucakarahöyük'te (Hacıbektaş) geçiren Hacı Bektaş Velî, ömrünü de burada tamamlamıştır. Mezarı, Nevşehir'e bağlı Hacıbektaş ilçesinde bulunmaktadır (Balcıoğlu, 1940)⁶. “*Velayet-name-i Hacı Bektaş Velî, Makalat, Kitabu'l-Fevaid, Şerh-i Besmele, Şathiyye, Makalat-ı Gaybiyye ve Kelimat-ı Ayniyye*” ise günümüzde

³ Köprülü, Fuat. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ansan Mat., V. bs., Ankara., 1984.

⁴ Özcan, Hüseyin. “Hacı Bektaş Velî'de Hz. Muhammed Algısı”, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Velî Araştırmaları Dergisi, S.62., 2012.

⁵ Yavuzer, H. “Hoşgörü Önderi Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî”, Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume, 8/8 Summer, p. 2225-2237, Ankara., 2013

⁶ Balcıoğlu, T.H. *Mezheb cereyanları-Hacı Bektaş*, Ahmed Said tab'i, Hilmi Ziya Neşriyatı, İstanbul. 1940.

Hacı Bektaş Velî'ye ait olduğu bilinen eserlerdir (Coşan, 1986 ve Ocak, 1996)⁷.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma Yıldız Teknik Üniversitesi'nde 2020-2021 akademik yılı bahar döneminde öğrenim gören lisans öğrencilerinin “Hacı Bektaş Velî” hakkında ne(ler) bilip bilmediklerinin saptanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere “Serbest ve özgür bir şekilde Hacı Bektaş Velî'ye bir mektup yazar mısınız?” sorusuna verdikleri cevaplar kendi içinde her bir katılımcı için ayrı ayrı içerik analizine tabi tutulmuş ve çıkan bulgular ışığında öğrencilerin Hacı Bektaş Velî hakkındaki bilgi seviyesi ortaya çıkartmaya tespit çalışılmıştır. Bu çalışmanın Türkiye örnekleminde bu konuda yapılan ilk mektup inceleme araştırması olduğu düşünülmektedir. Bu özelliğiyle araştırmanın Hacı Bektaş Velî araştırmaları başta olmak üzere alanyazına önemli katkılar sunması beklenmektedir.

2. Yöntem

Yöntem şu bölümlerden oluşmaktadır: Araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, veri analizi ve güvenilirlik çalışması.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma olgu-bilim deseniyle tasarlanmış, öğrencilere elektronik ortamda bir soru sorulmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Olgubilim deseninde, yaygın uygulamaları ortaya çıkarmak ve katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları tanımlamak ve açıklamak amaçlanır (Annells, 2006)⁸. Bu desende genelde şu iki soruya yanıt aranır: Bu olguya ilişkin algı/deneyimler nelerdir? Bu olguya ilişkin

⁷ Coşan, Esad. Hacı Bektâş-ı Velî *Makâlât*, İstanbul, 1986. Ocak, Ahmet Yaşar. “Hacı Bektaş-ı Velî”, TDVIA, C.XIV, TDV. Yayınları, Ankara., 1996

⁸ Annells, M. Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory. *Journal of Advanced Nursing*, 2006, 56(1), 55-61.

deneyimlerin meydana geldiği ortam ve koşullar nelerdir? (Cresswell, 2013)⁹.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Yıldız Teknik Üniversitesinde farklı fakülte, bölüm ve sınıflarda öğrenim gören 18-25 yaş grubundan kadın ve erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Üniversitenin evrenine göre örneklemin çeşitli olması önemlidir. Ancak sayısal olarak az olması araştırmanın sınırlığını gösterebilir. Araştırmanın amacına uygun olarak; katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örneklemden yola çıkılarak, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, derinlemesine anlamaya yardımcı olmaktadır (Patton, 1990)¹⁰. Bu örnekleme yöntemiyle ulaşılan 180 öğrenci içerisinde 160 öğrenci mektup göndermiş ve araştırmanın amacına uygun bulunan 100 öğrencinin mektubu incelenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelikle katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilerek mektup yazmaları için 19 gün süre verilmiştir. 19 günlük zaman zarfında öğrenciler araştırmacı öğretim elamanı ile e-posta yoluyla iletişime geçmişler, “Hacı Bektaş Veli”ye “nasıl ve ne şekilde?” mektup yazacaklarını sormuşlardır. Araştırmacı öğretim elemanı ise, bir sınırlama getirmeden özgür ve özgün bir başlık koyarak kompozisyon şeklinde mektup yazmalarını önermiştir. Öğrencilerin çoğu bu önerilere uymuştur. Öğrenciler mektupları hem araştırmacı tarafından açılmış olan ödev sistemine yüklemişler ve hem de araştırmacıya e-posta yoluyla Word/PDF dosyası olarak göndermişlerdir. Öğrencilerden gelen mektuplar ön inceleme yapılması için Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesin çalışan iki öğretim üyesinin görüşüne sunulmuş ve gelen görüşler doğrultusunda araştırmanın

---

⁹ Creswell, J. W. *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (Third edition). New York: Sage. 2013.

¹⁰ Patton, M. O. *Qualitative evaluation and research methods. designing qualitative studies*. Beverly Hills, CA: Sage: 169-186. <http://legacy.oise.utoronto.ca/research/fieldcentres/ross/ctl1014/Patton1990.pdf> 1990[13.11.2021].

amacına uymayan mektuplar ayıklanarak 160 mektup içerisinde seçilen 100 mektuba içerik analizi yapılmıştır.

Nitel araştırmalarda veri analiz yöntemlerinin standart hale getirilmesi mümkün değildir; aksi halde bu durum, nitel araştırmacıyı sınırlandırabilir (Strauss,1987)¹¹. Bu araştırmada, veriler toplandıkça hemen analize başlanmıştır. Miles ve Michael (1994)¹², veri analizi sürecini üç bölümde ele alır: “Verilerin işlenmesi (*data reduction*)”, “verilerin görsel hale getirilmesi (*data display*)” ve “sonuç çıkarma ve teyit etme (*drawing conclusion and verification*)”. Bu çerçevede, araştırmacı tarafından önce veriler incelenmiş ve kodlanmıştır. Veriler bütüncül olarak ele alınarak; içerik analizi sonuçları, sorulan soruya yönelik olarak, katılımcı görüşlerine verilen cevaplar doğrultusunda temalar, alt temalar ve görüşler ortaya konmuştur. Öğrenci mektuplarının yanı sıra mektup başlıkları da kendi içerisinde içerik analizine tabi tutulmuştur. Görüşlerin sunumunda öğrenciler (Ö), Ö1, Ö2, Ö3,... olarak kodlanarak sunulmuştur.

2.4. Güvenirlilik (Tutarlılık)

Araştırmanın güvenirliliği/tutarlılığı, araştırmada elde edilen bulguların yeniden üretilip üretilmemesi ile ilgilidir. Nitel araştırmalarda güvenirliliği, başkalarının da aynı sonuçlara ulaşması değil; araştırmacının topladığı verileri gören ve ulaştığı sonuçları inceleyen başkalarının da onlardan bir anlam çıkarması, tutarlı ve güvenilir bulmasıdır. Nitel araştırmalarda asıl sorun bulguların tekrar edilip edilemeyeceği değil, sonuçların toplanan verilerle tutarlı olup olmadığıdır (Merriam, 2013)¹³. Güvenirlilik, gerçekleştirilmiş olan bir araştırmanın başka bir araştırmacı

¹¹ Strauss, A. Qualitative analysis for social scientists. Cambridge University Press. Türkiye Ansiklopedisi. 1993. “Azınlıklar” maddesi. c. 1. İstanbul: Kaynaklar Kitaplar Yay.: 303., 1987.

¹² Miles, M. & Michael, H. Qualitative data analysis: An expanded source book. Thousand Oaks, CA: Sage Publications., 1994.

¹³ Merriam, S. Nitel araştırma: Desen ve uygulamalar için bir Rehber. Ankara: Nobel Yayıncılık., 2013.

tarafından aynı biçimde tekrar edildiğinde, aynı ya da benzer sonuçları vermesi ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011)¹⁴.

Bu araştırmada tutarlılığın sağlanması amacıyla ilk olarak verilerin analizinin sorumlu araştırmacıya paralel olarak iki alan uzmanı tarafından da harici olarak yürütülmesi yoluna gidilmiş ve raporlama aşamasında bulgular karşılaştırılarak ortak yargılara varılmıştır. Araştırmacı ve uzmanlar tarafından gerçekleştirilen analiz sonuçları 'görüş birliği' ve 'görüş ayrılığı' şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlamalar sonucunda Miles ve Michael (1994)¹⁵ güvenilirlik formülüne göre uyum sağlanmıştır (%90). Ayrıca araştırmacının güvenilirliğini artırmak için bulguların sunumunda doğrudan alıntılara ve ekler kısmında bir mektup örneğine yer verilmiştir (Bakınız Ek-1).

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmacının sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, karşılaştırma imkânı ve kolaylığı sağlaması açısından bir arada ve yorumlanarak sunulmuştur. Böylelikle öğrencilerin Hacı Bektaş Veli'den nasıl ve ne şekilde etkilendiği olgusu ortaya çıkartılmıştır.

100 mektubun içerik analizlerinden çıkarılan ve öğrencilerin özellikle üzerinde sıklıkla durduğu kavramlar ve öne çıkardıkları başlıklar şunlardır: "Sevgi", "Saygı", "Selam", "Aşk", "Merhaba", "Muhabbet", "Hürmet", "Mubteşem", "Üstat", "Büyük", "Pir", "İnsan", "İlim", "Birlik", "Beraberlik", "Barış", "İyilik", "Güzellik", "Yardımseverlik", "Teşekkür", "Minnettarlık", "Vicdan", "Değerli", "Saygıdeğer", "Sufi", "Gönül", "Güzel", "Eline, diline, beline bakım ol!", "İlmin kapısı Hacı Bektaş Veli", "Sayın Hacı Bektaş Veli", "Sevgili öğretmenim!", "Şair", "Şiir", "Ozan", "Yüce Eren", "Örnek insan", "Anadolu'nun Velisi" ve "Türk sufisi".

Öğrenciler tarafından yazılan mektup başlıkları ekler kısmında tablo halinde sunulmuştur (Bakınız Ek-2). Mektup başlıkları incelendiğinde öğrencilerin; "sevgili" sözcüğünü çok kullanarak Hacı Bektaş Veli'ye büyük bir sempati ile baktıkları ve onu iyi anladıkları

¹⁴ Yıldırım, A. ve Şimşek, H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi., 2011.

¹⁵ Miles, M. & Michael, H. Qualitative data analysis: An expanded source book. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 1994.

sonucuna ulaşılmıştır. Mektuplarda, Hacı Bektaş Velî'nin günümüz içinde örnek ve önder bir şahsiyet olarak ortaya konduğu saptanmıştır. Başlıklar incelendiğinde öğrencilerin Hacı Bektaş Velî'ye sanki bir dosta, arkadaşına veya kendilerinin bir sırdaşına seslenir gibi seslendikleri, merhamet, şefkat ve muhabbet kapısı olarak onu tasvir ettikleri görülmüştür. Her bir öğrenci kendi dünyasındaki farklı bir Hacı Bektaş Velî'yi ifade ederek onunla iletişim kurmaya ve hatta muhabbet etme yoluna gittiği mektup başlık ve içerik analizlerinden anlaşılmaktadır.

Mektup başlıklarının analizi ile birlikte ulaşılan temalar ve mektup içeriklerinden ulaşılan diğer bulgular ise aşağıda sırasıyla başlıkları halinde sunulmuştur.

3.1. “Sevgi”, “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Velî” Teması

Katılımcıların mektuplarında ve özellikle de mektup başlıklarında “Sevgi”, “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Velî” kavramları teması en fazla vurgulanmıştır. Tüm katılımcılar bu iki tema üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların Hacı Bektaş Velî'ye, “Sevgili Hacı Bektaş Velî”, gibi hitapları onun fikirlerini ne denli içselleştirdiklerinin ve onu uzun yıllar tanıyormuş hissine kapıldıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Katılımcılar, Hacı Bektaş Velî'yi bir arkadaş gibi görmektedirler. Bu da Hacı Bektaş Velî'yi doğru anladıklarının bir işareti olarak kabul edilebilir. Katılımcıların Hacı Bektaş Velî'ye yazdıkları mektup başlıklarında “Sevgi”, “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Velî” teması ve bu tema altındaki çeşitli öğrenci ifadeleri Tablo 1’de şu şekillerde sunulmuştur:

Tablo 1. Tema 1 İçin Öğrenci Görüşleri

Tema(Kategoriler)	Doğrudan alıntı
<p>“Sevgi”, “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Veli”</p>	<p>Ö9: Bugün İzmirli bir arkadaşımınla senden bahsettik. Belki o zaman nesilleri bu kadar etkileyeceğini tahmin edemezdin ama sana şunu söyleyeyim. Gerçek olan hiçbir şeyi zaman yenemiyor. Zaman seni de, şiirlerini de yenemedi. Kendinden sonra bize birçok insan bıraktın. İzmirli arkadaşım bana Bektaş olduğunu söyleyince başta biraz şaşırıldım. Sonra bana cumhuriyetten önce atalarının yaşadığı yerde birçok Bektaşıyla beraber yaşadıklarını ve oradan İzmir'e göç ettiklerini anlattı. Bana Bektaşilerin her insanı eşit gördüğünü, her dini hoş gördüklerini anlattı. Mevleviler de gördüğüm gibi sizde de iyiliğin, insanlığın bu kadar önemli olması beni çok etkiledi. Günümüzde bu kavramların değeri çok azaldı. Her yerde savaş, ırkçılık ve fakirlik var. Keşke sende bu zamanda yaşasaydın. Belki yine insanları toparlayıp bunlara karşı çıkabilirdin. Seninle beraber farkındalığım, sanata ve insanlara olan bakış açım o kadar değişti ki, senin kadar olamasa da ben de bunları hayatımda yaşatmaya çalışacağım. Başka bir dünyada belki seninle görüşürüz. Bıraktığın her şey için teşekkür ederim.</p> <p>Ö12: Sizin savunduğunuz 'birlik olma' temasını günümüzde de canlı tutmaya sizden feyz almaya ve fikirlerimizin arkasında durmaya gayret gösterip taşıdığımız birlik beraberlik ve kardeşlik fikirleriniz için uğraşyoruz bize bunları aşıladığınız için çok mutlu ve size çok minnettarız. Bu toplumdaki büyük başarılar elde eden nice insan sizin yolunuzu benimsedi. Sizin sözünüzün yolundan gidip erdemli bir şekilde onca şey başardılar. Belki de bu kadar farkında olmadan toplumumuza katmış olduğunuz bu büyük düşünce yapıları sayesinde kuşkusuz ki ilerlemeye devam edeceğiz. En içten saygılarım ve sevgilerimle...</p> <p>Ö14: Çok sevgili Hacı Bektaş Veli, söylemiş olduğunuz sözler ve yaymış olduğunuz öğretiler o</p>

**“Sevgi”, “Sevgili”
ve “Hacı Bektaş
Velî”**

zamanın halkı için manevi bir güç olmakla kalmamış, bu öğretiler günümüzde de çok kıymetli olmuştur ve olacaktır. Mevlâna ve Yunus Emre gibi sizin de sevgi dilini benimsememiz o zamanlardan bu zamanlara çok önemli olmuştur. “Sevgi varken nefret niye, barış varken savaş niye” sözleriniz de bu anlamda çok kıymetlidir. Sizin Tasavvuf anlayışınızın olmazsa olmazlarından sevgi ve iyiliğin bende uyandırdığı duygular o kadar güzel ki ben de insanlığı sevgi ve iyiliğin iyileştireceğini düşünüyorum. Sizinle sohbet etmeyi ve birebir tanışmış olmayı da çok isterdim.

Ö15: Senin ile ilgili aklıma gelen sorular için bu mektubu sana yazıyorum. Aynı dönemde yaşadığın Mevlana Celalettin-i Rumi ile kıyaslanıyor ve rakip olarak günümüzde gösteriliyorsun. Bu konu ile ilgili olarak ne düşünüyorsun. Onun eserlerini okudun mu? Eserleriniz arasındaki benzerlikler ile farklılıklarınız nelerdir? Eserlerin senin döneminde neden kaleme alınmadı da senden sonra talebelerin tarafından kaleme alındı? Öğrencilerinin kendi düşüncelerini eserlerine yansıttıklarını düşünüyor musun? Senden sonra ortaya çıkan Bektaşilik geleneğinin Yeniçeri ocağında büyük kabul görmesi ve senin de onların piri olarak görülmen konusundaki fikirlerin nelerdir. İlk etapta aklıma gelen sorular bunlar. İlerde hakkında bilgi edindikçe aklıma takılan sorular için sana tekrar mektuplar yazmak istiyorum.

Ö16: Mevlâna ve Yunus Emre çağdaşlarınız gibi siz de bedenden çok ruha önem veren ve hep kucaklayıcı olan şairlerimizdensiniz. Çağınızın çok ötesinde üç şair olarak her daim insanın içinde saklı özünü aramasını, iyi olana ulaşmasını tavsiye ettiniz. Ortak amaç doğrultusunda Mevlâna, Yunus Emre ve sizin oluşturduğunuz yerel ve evrensel değerler toplumun bilge insanların hikâyelerinde, öğütlerinde ve hayatlarında yaşamakta. Bizler, bilge insanları kutsal ve şaşmaz gerçekler olarak görüp, söyledikleri ne olursa olsun kabul ederek onlara

**“Sevgi”, “Sevgili”
ve “Hacı Bektaş
Velî”**

uymayı bir düstur haline getiririz. Bu anlatılan hikayelerin içeriği ile oluşturduğunuz değerleri eşleştiririz.

Ö21: Nasılsınız? Umarım iyisinizdir. Her şey yolunda gidiyordur umarım hayatınızda. Malatyanın serin bir akşamında bu mektubu size yazarken içimde biriken şeylerden anlatmak isterim. Geçen gün evdeki halının üzerinde bir karınca gördüm. Toprağa ulaşmak için önce evdeki halıyı sonra da balkona geçmesi gerekiyordu. Benim için iki dakikalık bu mesafe o karınca için uzun bir yoldu. Sonra o karıncayı elimle alıp toprağa arkadaşlarının yanına götürdüm. İçimde değerli bir mutluluk vardı. Aslında mutluluk böyle bir şey belki de. Anlık yaşamak ve yararlı olmak. Kimseye kin tutmadan sadece mutlu olarak yaşamak. Sizde söylediğiniz gibi düşmanlık yerine dostluğu tercih etmek. Size yazmak kendimi daha iyi hissetmemi sağladı. Sizlerde mektubuma cevap yazmasını mutlulukla beklediğimi belirtmek isterim. Sağlıcakla Kalın.

Ö26: Sevgili Hacı Bektaş, Velî Efendim bu coğrafyanın çocuğu olup sizi tanımamak mümkün mü? Size de seslenmek istedim mektubumda size de aklıma takılanları sormak size de söylemek istediklerimi, karşımda görseydim diyeceklerimi demek istedim. Sizinle aslında çok küçük yaşlarda tanıştım Bektaşılığı çok küçük yaşlarda duydum. Lise yıllarında Şathiyye isimli eserinizi duydum. Çeşitli eserleriniz hakkında aslında bilgi sahibiyim ama açıkçası bir itiraf yapmak gerekirse henüz tam anlamıyla okuma şerefine erişemedim ama öğretmenlerimden çok dinledim sizi ve şuan ki sahip olduğumuz teknolojiyle araştırdım. Hakkınızda ufak da olsa bilgi sahibiyim. Şuanda sizi karşımda görme şansına sahip olsam. Size ilk soracağım soru Osmanlı ordusunda bile Yeniçerilerin Bektaşılık kurallarına göre yetiştirilmesini ve hatta Yeniçerilere Hacı Bektaş, Velî çocukları denilmesini, günümüzde hala bu kadar büyük hürmet görmeyi nasıl sağladınız? Öncüsü

<p>“Sevgi”, “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Veli”</p>	<p>olduğunuz fikirlerin babası olurken hiç umutsuzluğa kapıldığınız, ya yanlış düşünen bensem dediğiniz olmadı mı?</p> <p>Ö33: Sizde inanç sınırlandırılması ve seçmeciliği, insanları ötelemesi hiç görülmez, yoktur. Size göre insan bütün varlıkların üstündedir. İşte bunlar ve benzeri iyilik, dürüstlük, yardım severlik, doğruluk üzerine söylenen evrensel nitelikteki düşünceler, ilkeler kültürünüzün temel öğeleridir, bu kültürün oluşturduğu umman sizin görüş, inancı, ve düşüncelerinizden esinlenmiştir. Bu kültürün ana kaynağı sizsiniz. Sizin düşünceleriniz değişik din, mezhep ve inançlarla hep uyum içindedir. “Bütün yollar Tanrı’ya çıkıp ulaşıyorsa, asırlarca süren bu kavga bu kan niye?” diye sorarsınız. Bu sorunun yanıtı hepimizi Allah’a taşır.</p> <p>Ö37: Alevi-Bektaşilik deyince aklımıza gelen en önemli İslam filozofumuz olan Hacı Bektaş Veli’ye şükranlarımı sunmak istiyorum. Sizde diğer alimler gibi yaşadığınız döneme derin izler bırakmış ve bugünlere ışık tutmuş çok önemli bir alimsiniz. Özellikle İslam konusunda attığınız adımlar ve öncülük ettiğiniz Bektaşî tarikatı ile ön plana çıkmışsınız. Halka yardımcı olmuş, düşenin elinden tutup kaldırmışsınız. Diğer alimler ve İslam filozofları gibi hoşgörülü, yardımsever tavırlarınız hepimize örnek olmuş ve birçok konuda çıkış yoluna ulaşmamızı sağladınız. Size minnetlerimi iletiyorum.</p> <p>Ö45: Yunus Emre’ye nasıl hitap edeceğimde zorlandığım gibi sizde de zorlandım ama galiba size de en iyi böyle hitap edebilirim. Aynı şekilde umarım size de saygıda kusur etmemişimdir. Öncelikle nasılsınız, umarım sağlık sıhhatiniz yerindedir. Mektubuma teşekkür etmekle başlamak istiyorum. Ödevim sebebiyle ahilik hakkında birçok şey yaptığınızı öğrendim. Yardımcı olduğunuz bu güzel kurum uzun yıllar birçok yönden çok güzel şeylere vesile olmuş. Umarım bizlerde sizler gibi yararlı işlerde bulunabiliriz.</p>
--	---

**“Sevgi”, “Sevgili”
ve “Hacı Bektaş
Velî”**

Ö47: Bugün dilimi ve değerlerimi korurken örnek aldığım insanlardan birisin. Türk dili ve kültürünü yabancı etkilerden korumak için ömür boyunca verdiğin mücadeleyi için sana nutesekkir olduğumu belirtmek isterim. Bugün biz gençlerin en büyük problemi dilde yozlaşma ne yazıkki. İnsanlar konuşurken Türkçe sözcüklerin yanına bir o kadar da Türkçe olmayan kelime katıyor ve bunu havalı buluyor. Bu da yozlaşmada hangi boyutta olduğumuzu bir nebze olsun gösteren bir örnek. Ben ve benim gibiler senin dil için yaptıklarının değerini içinde bulunduğumuz şu ortamda daha da iyi anlıyoruz. Mevlana ve seni gerek ilim seviyeniz gerekse hoşgörü konusunda örnek alarak dilde bilincini yitirmemiş, güzeli ve iyiyi seçen bir birey olma yolunda eğitiyorum.

Ö54: Sevgili Hacı Bektaş Velî, size bilinen isminizden ziyade gerçek adınızı kullanarak bir giriş yapmak isterdim ama hafızamın kusuruna bakmayın. Aslında mektuptan ziyade numaramı versem ve bana hızlıca bir mesaj atsanız çok işime yarar doğrusu. Bu konuda sizden direkt bir bilgi alabilseydim çok güzel olurdu şu an. Aslında bence birebir bir özel ders alsam çok daha iyi olurdu. Bektaşilik nedir ve nasıl özdeşleşir insan bununla, bilmeyi, sizden anlamayı çok dilerdim bunu. Çok hümanist bir insan değilim maalesef. (O zamanlarda buna hümanizm denmediğine adım kadar eminim.) İnsanlara çok sevgi dolu olamıyorum maalesef diyelim. Belki bana bir iki saat zaman ayırırsınız. Hem “hatır kalsın da yol kalmasın” sizin öğretiniz, bence beni kırmazsınız.

Ö56: Bugün de öğütlerine kulak verip yolundan gidiyoruz. İnancımızın odağına başta sevgiyi ve saygıyı, yardımlaşmayı ve barışı koyuyoruz. “İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır.” Sözüne ilke edinip aydınlık gelecekler için canla başla çalışıyoruz. Hepinize sadece zamanınıza değil tüm zamanlara hitap edip böyle eğitici ve yol gösterici bir miras bıraktığınız için çok teşekkür ederim. Bana kattığınız

<p>“Sevgi”, “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Velî”</p>	<p>her şey için de minnetlerimi iletirim.</p> <p>Ö58: "Bilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır", "Kadınları okutunuz", "Okunacak en büyük kitap insandır". Belki de bu üç sözünüz beni çok etkilediği içindir. O zamandan bazı şeyleri bildiğiniz için çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Sizin insana verdiğiniz değer çok başka. Onu çözümlmek anlamak için uğraşınız ve bunun sonucunda bize aktarmak için yazdığınız eserlere hayran olmamak elde değil. Dini öğretilerin yanında bilime önem verdiğiniz için çok teşekkür ederim. İnsanın insan olarak değerli bir varlık olduğunu bilmenize rağmen yapılan ayrımcılığa istinaden kadınlar hakkında da sözler söylediğiniz için teşekkür ederim. Günümüzde de sizin bakış açınıza sahip olabilen büyüklerimiz, rehberlerimiz olabilse keşke.</p> <p>Ö62: Sevgili Hacı Bektaş Velî, Merhaba sevgili Hacı Bektaş Velî bugün size bu mektubu yazmamın sebebi okuduğum bazı eserlerinizdeki sözlerinizden etkilenmemdir. “Eline, Diline ve Beline sahip ol” sözünüzden oldukça etkilendiğimi belirtmek istiyor ve size bugünkü müslümanların durumundanda yakınmak istiyorum. Maalesefki bugünkü insanlarımızın “Eline” diye nitelendirdiğiniz hırsızlık yapmamayı önemsemeyen kişiler oldular artık bu paranın nereden geldiğine bakmaksızın çeplerine atıyorlar, “Diline” diye nitelendirdiğiniz kötü söz söylememeyi önemsemiyorlar ve birbirlerinin kalplerini kırıyorlar artık birbirilerine saygıları kalmadı ve “Belini” diye nitelendirdiğiniz zina yapmamayı da önemsemiyorlar üzülerekde olsa maalesef artık insanların İslamdan uzak olduğunu belirtmem gerekiyor. Keşke sizinle, Yunus Emre ve Mevalana ile aynı dönemlerde yaşasaydımda insanların bu halini görmeseyim ama olsun ben sizin yolunuzu takip ettiğimi söylemek istiyorum.</p> <p>Ö90: Hacı Bektaş Velî, siz felsefenizi insan sevgisi, hoşgörü, paylaşım ve toplumsal eşitlik ilkeleri üzerine</p>
--	--

	<p>oturtmuşsunuz. “İnsanlar kardeştir. Yeryüzünden barış içinde ortaklaşa yararlanmalıdır. İnsan bir sevgi varlığıdır. Sevgi, insanı olgunlaştırır, Tanrı'ya ulaşmasını sağlar, varlık birliğinin anlamını kavrar. Kendini bilen kendini sever, Tanrı'yı da sever. Bu düşünce varlık birliğine giden tek yoldur.”</p>
--	---

3.2. “Sayın”, “Saygıdeğer”, “Saygı” ve “Selam” Teması (4S)

Katılımcıların birinci temadan sonra en fazla üzerinde durdukları kavramlar aşağıdaki şu dört kavram olmuştur: “Sayın”, “Saygıdeğer”, “Saygı” ve “Selam” (4S). Katılımcılar Hacı Bektaş Veli'ye karşı saygılarını, selamlarını, sevgi ve muhabbetlerini göstermişlerdir. Bazı katılımcılar selam yerine geçecek “merhaba” diyerek sıcak mesajlar göndermişlerdir. Endişelerini sevgi ve saygı cümleleriyle yazmışlardır. Katılımcılardan Ö1 nolu öğrenci mektubunda merhumun türbe ziyaretini şu cümlelerle ifade etmiştir: *“Geçen 10 Ekim tarihinde ben sizin türbenizi ziyarete geldim. O güzel türbeye girdiğim andan itibaren tüylerim diken diken olarak dolaşım. Sizde dualar okudum. Yazdıklarınıza tekrar göz gezdirdim ve üzerine tekrar düşündüm. Yanımdaki insanlarla paylaştım tüm bunları. Bir yazınız bulunuyor orada: “Dili, dini, rengi ne olursa olsun; iyiler iyidir.” Ben bu sözünüzü hayat felsefesi haline getirmiş bir Türkçe öğretmeniyim. Gerek günlük hayatımda gerekse öğrencilerimle olan ilişkimde daima bunu aklımdan çıkarmamaya ve hep gönlümde taşımaya gayret ediyorum. Hayattaki en büyük isteğim sizin bu güzel cümlelerinizi gönlümden hiç çıkarmamak ve yetiştireceğim öğrencilerin yüreğinde de taşınmasını sağlamaktır. Onlar da büyüdüklerinde insanları insan olarak görsünler ve kimseyi dili, dini, rengi için yargılamasınlar, hayatta insanların sadece ikiye ayrıldığını, ya iyi ya kötü olduklarını bilsinler diye uğraşacağım. Sen öyle bir kalpten söylemişsin ki hala düşmemiş kulaklarımızdan”* diyerek samimi ifadelerle çağlar öncesinden çağlar ötesine seslenmişlerdir. Bu da katılımcıların hem Hacı Bektaş Veli'yi iyi bir şekilde anladıklarını hem de ona en yüksek değeri verdiklerini gösterir. Öğrenci mektuplarından ulaşılan “Sayın, Saygıdeğer ve Selam” teması ve bu tema altında yer alan çeşitli ifadeler aşağıda Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tema 2 için Öğrenci Görüşleri

Tema(Kategoriler)	Doğrudan alıntı
<p style="text-align: center;">“Sayın” “Saygıdeğer”ve “Selam”</p>	<p>Ö1: Geçen 10 Ekim tarihinde ben sizin türbenizi ziyarete geldim. O güzel türbeye girdiğim andan itibaren tüylerim diken diken olarak dolaşım. Size dualar okudum. Yazdıklarınıza tekrar göz gezdirdim ve üzerine tekrar düşündüm. Yanımdaki insanlarla paylaştım tüm bunları. Bir yazınız bulunuyor orada: “Dili, dini, rengi ne olursa olsun; iyiler iyidir.” Ben bu sözünüzü hayat felsefesi haline getirmiş bir Türkçe öğretmeniyim. Gerek günlük hayatımda gerekse öğrencilerimle olan ilişkimde daima bunu aklımdan çıkarmamaya ve hep gönlümde taşımaya gayret ediyorum. Hayattaki en büyük isteğim sizin bu güzel cümlelerinizi gönlümden hiç çıkarmamak ve yetiştireceğim öğrencilerin yüreğinde de taşınmasını sağlamaktır. Onlar da büyüdüklerinde insanları insan olarak görsünler ve kimseyi dili, dini, rengi için yargılamasınlar, hayatta insanların sadece ikiye ayrıldığını, ya iyi ya kötü olduklarını bilsinler diye uğraşacağım.</p> <p>Ö2: 13. yüzyıla damgasını vuran, düşünce dünyası ve inanç önderliği bakımından örnek teşkil eden Hacı Bektaş Velî, koca bir coğrafyada saygıyla anılıyorsunuz ve nice nesillere ışık oluyorsunuz. Kurduğunuz bilim ve öğretim merkezi ortaya koyduğunuz düşünce fikir ve kamil akıl Anadolu’da birlik ve beraberliği sağlamış. İnsanlara tasavvufun inceliklerini anlatarak hakikate kavuşmanın yollarını öğretmişsiniz. Adınız öğretilerde, üniversitelerde yaşatılıyor. Öğrenciler sizin adınıza sahip okullara gidip eğitim görüyorlar derslerde sizleri tanıyorlar. 2021 UNESCO tarafından sizin yılınız ilan edildi.</p> <p>Ö6: Sen Anadolu’nun yüreği oldun. Vicdan, merhamet, hoşgörü, sevgi ve saygının insanlara yansıması oldun. Kapına gelen açlar doydu, üzgünler teselli buldu. Bir kolunun altında aslan, diğerinde ceylan vardı. Senin olduğun yerde çatışma, düşmanlık ve kavgaya yoktu. kardeşlik vardı, paylaşmak vardı,</p>

<p style="text-align: center;">“Sayın” “Saygıdeğer”ve “Selam”</p>	<p>emek vermek ve çalışmak vardı. Faydalı olmak ve eşitlik vardı. Hala Hacı Bektaş Velî denildiğinde bunlar akla gelir. “Hararet nardadır saçta değil, keramet baştadır taçta değil, her ne ararsan kendinde ara, Kudüs'te Mekke'de Haç'ta değil” sözlerin hayat felsefi yapılabilecek sözlerdir.</p> <p>Ö34: Aklın ve bilimin insanı Hacı Bektaş Velî şu andaki topraklarımızda doğmadığın halde, bu toprakların sana en çok ihtiyaç duyduğu zamanlarda Anadolu'ya geldiğin ve birliğimizi kurmaya yardım ettiğin için sana teşekkür ederim. Zamane koşullarında bilimi araştırdığın ve insanlara öğrettiğin için sana minnettarım. Kurmuş olduğun bilim yuvası nice öğrencilere ışık olmuş, toplumumuzu geliştirmiş ve faydalı olmuştur. Eserlerinde kendimizi araştırmamızı, ilimi takip etmemizi, kadınları eğitmemizi, dilimize hâkim olmayı, incitsek de incitmememizi söyledin ve biz yüzyıllardır yolundayız.</p> <p>Ö49: Ben hayatım boyunca adınızı çok duydum. Yüreginiz ne güzeldir ki ömrünüz boyunca iyilikten iyiliğe koşmuş, bu dünyada birçok güzelliğe vesile olmuşsunuz. Ah keşke günümüzde de sizin gibi insanlar karşıma çıkabilse. Kendimi bu dünyada çok yalnız ve yabancı hissediyorum. Sanki yanlış bir vakitte doğmuşum. Bu dünyada doğup büyümüş olsam dahi insanlar bana yabancı geliyor. Neden böyle olduklarını anlayamıyorum.</p> <p>Ö56: Bugün de öğütlerine kulak verip yolundan gidiyoruz. İnancımızın odağına başta sevgiyi ve saygıyı, yardımlaşmayı ve barışı koyuyoruz. “İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır.” Sözüne ilke edinip aydınlık gelecekler canla başla çalışıyoruz. Hepinize sadece zamanınıza değil tüm zamanlara hitap edip böyle eğitici ve yol gösterici bir miras bıraktığınız için çok teşekkür ederim. Bana kattığınız her şey için de minnetlerimi iletirim.</p>
--	--

“Sayın”
“Saygıdeğer”ve
“Selam”

Ö57: “Eline, beline, diline sahip ol.” öğüdünüzle şimdiye kadarki yaşamımda hem kendi sınırlarımı çizebilmeyi hem de bu sözün bir başkası manası olan memleketine ve özüne sahip çıkmayı, dilini bilmeyi öğrendim. Sizin bakış açınızı, görüşlerinizi ve öğütlerinizi çok önemli buluyorum. Bizlere bıraktığınız eserleri okumak ve istifade etmek istiyorum.

Ö69: Allah’ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Nasılsınız, iyi misiniz? Sizlere yazıyor olmak benim için büyük bir şeref. Sizlerden önce Yunus Emre efendiye ulaştım. Taptuk Emre ve dergâhın halini sordum. Haber gelmesi epeyce sürer ama Allah’a emanetler eminim haklarında hayırlısı ne ise o olur.

Ö71: Sizin eserlerinizde beni en çok etkileyen kısım dünya malına değer vermeme görüşü. İlk başlarda sizin eserleriniz de biraz ağır gelmişti bana. Ama okudukça, araştırdıkça daha iyi anladım demek istediklerinizi. Özellikle nefse hâkim olma becerilerimi sizin eserlerinizden ilham alarak geliştirdiğimi düşünüyorum. Teşekkür ederim, kendimi aradığım bu yolda beni doğruya yaklaştırdığınız için...

Ö83: Efendim; Öncelikle size saygılarımı sunarım. Az önce Hacı Bektaş Velî’nin yolundan ilerleyen insanlara Bektaşî denildiğini okudum. Ve Bektaşîlik Anadolu’nun İslamlaştırılması adına yapılan bir düzenmiş. Sizin ilminize ve bilgeliginize saygım sonsuz ama sanırım yaşadığınız dönemdeki kadar iyi ilerlemiyor Bektaşîlik. Bu konuda çok fazla bir yorum yapamam çünkü ben Müslüman olsam bile bir toplumun da kesinlikle öyle olması gerektiğini savunamam. Din ve inanç özgürlük demektir. Herkesin inanç düzeyi, hisleri, ibadeti, dini farklıdır. İki Müslüman insanın bile inanışları bazı yerlerde örtüşmüyor. Yine de ilminiz ve yetiştirdiğiniz talebeleriniz için teşekkür ederim. Bir nevi öğretmensiniz ve öğretmenlik çok saygı duyulması

<p style="text-align: center;">“Sayın” “Saygıdeğer”ve “Selam”</p>	<p>gereken muhteşem bir meslektir.</p> <p>Ö96: Zamanla bu hikayeler kuşaktan kuşağa aktarılarak toplumun belleğini oluşturur ve yaşam biçimlerine yön verir. Bu sebeple belki de fikirleriniz günümüzde de oldukça etkilidir. Asırlar sonra bile sayenizde hepimizin kalplerinde ışığın var olduğunu belirtmek isterim. Umuyorum ki, sözleriniz her zaman insanların yoluna da ışık olur. İnanıyorum ki gelecek nesillerce sevilecek ve benimseneceksiniz. Tüm insanlar adına teşekkürlerimi iletip mektubumu sonlandırıyorum. Saygılarımla...</p>
--	---

3.3. “Merhaba”, “Mektup”, “Muhterem”, “Muhabbet” ve “Muhteşem” Teması

Katılımcılar tarafından en fazla vurgulanan kavramlardan beşi “Merhaba”, “Mektup”, “Muhterem”, “Muhabbet” ve “Muhteşem” şeklindedir. Şiirlerin, duyguların, düşüncelerin ve yazım tekniklerinin seneler sonra bile hayranlıkla okunacak çok kıymetli hatıralar ortaya koyduğuna dikkat çeken katılımcılar bir taraftan Hacı Bektaş Veli'ye büyük muhabbet beslerken diğer yandan kendileri için verilen mesajdan dolayı teşekkür etmektedirler. Türk toplumunun ün ve şöhretten uzak halk yazarı ve düşünürü olarak da nitelendirilen Hacı Bektaş Veli için Ö32 numaralı mektupta şu önemli noktaların altı çizilmektedir: *“Sizin kültürünüz içinde, İslâm’ın, Hıristiyan’ın, Musevi’nin, Budistin, hatta dinsizin bile yeri vardır. Bunlar bu geniş şemsiye altında yaşadıkları dinlerin insanlarına ve insanlığa üç temel koşulu, şu temel inancı, ileti olarak sunarlarsa hiç kimse bir şey kaybetmez, hep insanlık kazanır: “Eline, diline, beline (aşına, işine, eşine) sahip ol”.* Aşağıdaki mektup başlıklarında “Merhaba”, “Mektup”, “Muhterem”, “Muhabbet” ve “Muhteşem” Hacı Bektaş Veli ile bütünleştirilmiştir. Bu tema altındaki öğrenci ifadeleri aşağıda Tablo 3’de sunulmuştur:

Tablo 3. Tema 3 için Öğrenci Görüşleri

Tema(Kategoriler)	Doğrudan alıntı
<p style="text-align: center;">“Merhaba”, “Mektup”, “Muhterem”, “Muhabbet” ve “Muhteşem” (5M)</p>	<p>Ö7: Açıkçası seninle tanışmam ileri bir yaşta oldu. Günümüz diliyle sizin dilinizin farkından dolayı lisede okuduğum bir eserini anlamamıştım ondan sonra da belli düşünce kalıplarına yönelik eserlerdence evrensel bilim ve felsefe eserlerine yönelmemden dolayı seni tam olarak tanıyamadım ama AHİ teşkilatı ile olan bağın filozof oluşun nedeniyle bu mektubun da katkısıyla seni daha yakından tanımak isteyeceğime eminim. Sen yaşamasan da eserlerin yaşıyor ve onlar vesilesiyle seni çok yakından tanıyacağıma eminim.</p> <p>Ö11: Sizin savunduğunuz ‘birlik olma’ temasını günümüzde de canlı tutmaya sizden feyz almaya ve fikirlerimizin arkasında durmaya gayret gösterip taşıdığımız birlik beraberlik ve kardeşlik fikirleriniz için uğraşıyoruz bize bunları aşıladığınız için çok mutlu ve size çok minnettarız. Bu toplumdaki büyük başarılar elde eden nice insan sizin yolunuzu benimsedi. Sizin sözünüzün yolundan gidip erdemli bir şekilde onca şey başardı. Belki de bu kadar farkında olmadan toplumumuza katmış olduğunuz bu büyük düşünce yapıları sayesinde kuşkusuz ki ilerlemeye devam edeceğiz. En içten saygılarım ve sevgilerimle...</p> <p>Ö13: Merhaba Bektaş Velî, Senin hakkında pek fazla bilgim yok. Şiirlerini ve yazdıklarının hakkında da pek fikrim yok. İnsanların senin izinden gittiği bir Bektaşilik yolu var ama onun hakkında da pek fikrim yok. Ama ne kadar güzel insan olduğunuzu, sadece saygı duyulması gereken değil aynı zamanda sözlerinize kulak asılması gereken birisiniz.</p> <p>Ö22: Sevgili Hacı Bektaş Velî, din, dil, ırk ayrımı yapmadan tıpkı Mevlâna gibi bize birçok unutulmaz ve sonsuza dek yaşayacak eserler verdin. Birçok kişinin yoluna ışık tuttun, onlara ilham kaynağı oldun. Eserlerine yansıttığın Allah aşkı ile insanların</p>

**“Merhaba”,
“Mektup”,
“Muhterem”,
“Muhabbet” ve
“Muhteşem” (5M)**

kendi dinlerine olan sevgisini arttırdın. Günümüzde ihtiyacımız olan sevgiyi şu an senin eserlerinde görebiliyoruz. Her ışık tuttuğun yol için minnettarız. Verdiğin eserler günümüzde de birçok insan tarafından tarifsiz duygularla benimsenmiştir. Umarız daha birçok insan senin bakış açını ve insan sevgini benimser. Böylelikle dünya çok daha güzel bir yer olabilir.

Ö32: Sevgili Hacı Bektaş, insanlara bütün inanç katılıklarından uzak kalmayı öğütlediniz. Inancın odasına sevgiyi, saygıyı, yardımlaşmayı, barışı, özveriye tevazuyu oturtunuz. Bunlara ulaşmayı insanlık için hedef gösterdiniz. Alevi/Bektaşî kültürü ile, Anadolu kültür bahçesinin yeryüzünde benzeri bulunmayan bir gülü, o binbir çeşit kültür mozayığının birleştiriciliğini, bütünlüçülüğünü, barışçı öğesini sundunuz. Sizin kişiliğinizde, bolluk dağıtan bir elin büyüğü nesnellik görülür. Yoksulluğu, açlığı, cehaleti yeryüzünden silip atmayı, süpürmeyi amaçlayan bir sistemdir. Ah bu bir gerçek olsa! Sizin kültürünüz içinde, İslâm'ın, Hıristiyan'ın, Musevi'nin, Budistin, hatta dinsizin bile yeri vardır. Bunlar bu geniş şemsiye altında yaşadıkları dinlerin insanlarına ve insanlığa üç temel koşulu, şu temel inancı, ileti olarak sunarlarsa hiç kimse bir şey kaybetmez, hep insanlık kazanır:

“Eline, diline, beline (aşına, işine, eşine) sahip ol“.

Ö39: Gönül güzelliğinin genişliğiyle kurduğun ilim ve bilim kurumlarında binlerce öğrenciye ışık oldun. İlahi aşk ve ilim her zaman yolunu aydınlattı. Şimdi yaptıklarını belki bir çırpıda okuyoruz ama, biliyorum ki yıllarını bu irfana harcadın ve adını tarihe yazdırdın. Mevlana Hazretleri ile yaşadığınız bir anıyı okuduğumu hatırlıyorum. O hikayede birbirinize gösterdiğiniz saygı ve tevazu ne kadar güzel. İlahi aşk ile insana duyduğunuz sevgi ve saygı birleşince bir anahtar veriyorsunuz aslında bize. Yaşamımızdaki huzurun anahtarı bu. Keske herkes bu anahtarı alıp

<p>“Merhaba”, “Mektup”, “Muhterem”, “Muhabbet” ve “Muhteşem” (5M)</p>	<p>kapısını açabilse.</p> <p>Ö42: Dürüst olmak gerekirse hayatına, felsefene dair pek bir bilgi sahibi değilim. Aslında bir dönem Anadolu'da var olan inançlar ve mezheplerini araştırırken sıkça senin isminle karşılaşmışım fakat Alevilik üzerine okuma yaparken Anadolu için Pir Sultan Abdal'ın düşüncelerine bakınmak daha çok ilgimi çekmişti. Bu mektup için hayatınla ilgili birkaç araştırma yapınca hata ettiğimin farkına vardım. Çünkü hem senin etkinle gelişen bir dergah hem de inanış biçimini daha bilgin hale getiren bir toplum var bunu göz önünde bulundurmadan seni, hayatını, düşüncelerini es geçmek bilgiye doğru bir yaklaşım sergilemez. Finallerim bitince düşüncelerin üzerine okuma yapacağım sözüm olsun . Bir gün güzel bir dünya'da karşılaşmak dileğiyle.</p> <p>Ö48: Çok büyük gönül insanı, aslında İslam'ı çok iyi anlayan, Anadolu'yu aydınlatan büyük isimlerden birisin. İlimle ve bilginle birçok insana ışık oldun. Siz, İslam'ı çok iyi anlayan, Anadolu'yu aydınlatan büyük isimlerden birisiniz. Sadece bunlar değil doğa sevgisi insan sevgisi aklıma geliyor sizi düşününce. Sözlerimi bununla bitirmek istiyorum dediğiniz gibi 'iman akıl üzeredir'. İyi ki kültürümüze bu değerli hazineleri 'sizleri' bırakmışsınız.</p> <p>Ö62: Merhaba sevgili Hacı Bektaş Velî bugün size bu mektubu yazmamın sebebi okuduğum bazı eserlerinizdeki sözlerinizden etkilenmemdir. Keşke sizinle, Yunus Emre ve Mevalana ile aynı dönemlerde yaşasaydım insanların bu halini görmeseyimdim. Ama olsun ben sizin yolunuzu takip ettiğimi söylemek istiyorum.</p> <p>Ö64: Selam sana ey Horasanlı Seyit. Bir insanın gönlünde kaç aslan yatar bilmem. Gönül bu genişdir ve çok aslan yatar ama benim gönlümde yatan aslanların başındasın. Sana olan sevgim ve saygım seni tanıdıkça artıyor. Hoca Ahmet Yesevi'den aldığı ışığı Anadolu ya getirmen buradaki halkı</p>
--	---

**“Merhaba”,
“Mektup”,
“Muhterem”,
“Muhabbet” ve
“Muhteşem” (5M)**

aydınlatman, İslam'a, erdeme, insanlığa davet etmen ve kurduğun teşkilatla bunu kurumsallaştırman o kadar takdire şayan ki yetiştirdiğin öğrencilerle kurulmasına vesile olduğun Yeniçeri Ocağı'dır. Yazdığın eserler hala bize ışık tutmaya devam etmektedir. Selam sana Anadolu erenlerinin piri.

Ö65: Ben sizin zamanınıza epey uzak bir gelecekte size günümüzden bahsetmek, siz bugün burada olsaydınız neler yapardınız diye sormak için size bazı şeyleri danışmak istiyorum. Çok güzel bir zamanda, büyük düşünürlerin hayatta olduğu ve onlarla sohbet etme fırsatınızın olduğu bir dönemde yaşamışsınız. Siz de o büyük düşünürlerden birisiniz. Bize yardımlaşmayı, dayanışmayı, birlik olmayı bilime önem vermeyi aşıladınız. Sizden sonra gelen nesiller olarak sizin diğer düşünürlerle olan ilişkinizi, birbirinize saygı ve sevgi duymanızı hep örnek aldık.

Ö68: “Her ne arar isen, kendinde ara” Keşke her insan bu deyimini benimseyebilse.. Günümüzde herkes pis niyet peşinde, birbirlerini suçlamakla meşgul. Kimse dönüp de kendinde hiç bakmıyor. Bu deyimden çok fazla iyi anlamda mana çıkara biliriz hatta çıkarmalıyız da. İnsanlar birbirine saygı duysa, birilerinin ne yaptıklarıyla değil de kendi hayatlarıyla ilgilenseler aslında herşey çok daha iyiye gidecektir.

Ö72: Size bu mektubu yazmak istememin sebebi size olan saygımı belirtmek. Yetiştirmiş olduğunuz bilginler ve vermiş olduğunuz nasihatlar sayesinde daha bilinçli bir toplum oluştu. Başarılarınızı anlatmaya kelimeler kifayetsiz kalıyor. Eğitime olan katkılarınız sayesinde insanlar farkındalık kazanıyor, yetiştirdiğiniz kişiler ise bunu devam ettiriyor. İnsan yetiştirebilmenin en büyük değerlerden biri olduğunu düşünmüşümdür hep ve bunu başarmış olmanız çok takdir edilesi. Dini açıdan da kazandırdığınız şeyler es geçilmemeli. İlerde herkesin sizler gibi başarıları olmasını gerçekten çok isterim. Saygılarımla.

Ö76: Hepimize insan sevgisi aşıladınız ve ardınızda güzel sözler bıraktınız. Müslüman ve Alevi kesimler

<p style="text-align: center;">“Merhaba”, “Mektup”, “Muhterem”, “Muhabbet” ve “Muhteşem” (5M)</p>	<p>için hoşgörünün ve adalet için mücadele verdiniz. Bir arayış içindeydiniz ve bu hiç bitmedi. Aynı devlette yaşadınız ve benzer amaçlar için uğraşlar verdiniz. Hepinize teşekkür ediyorum. Ruhunuz şad olsun.</p> <p>Ö80: Sayın Hacı Bektaş Veli, bizleri Allah’ın en aziz emaneti saydığın bir anlayışa sahipmişsin. Yaşadığın dönemde türlü haksızlık, ezilme ve tahribata uğrayan insanları kucaklamış, onlara dayanma gücü vermişsin. Bu dönemde insanlık öyle bir hale geldi ki sınırlı dünya kaynaklarını sınırsızca harcayan devletler, kendi topraklarında bulamadıkları kaynakları başka devletin topraklarında aramak için insanlara zulüm eder oldu. Her gün o kadar çok yetişkin ve çocuk açlıktan veya ilaçsızlıktan ölüyor ki, bir de buna savaşarak ölenleri eklersek halimizi sen düşün. Her gün biraz daha işkence ve eziyete göz yuman, bana dokunmayan yılan bin yaşasın diyen insanlar haline geldik de biz dahi sesimizi çıkaramaz, çıkarsak da duyuramaz hale geldik.</p> <p>Ö92: Sevgili Hacı Bektaş Veli! Keşke senin devrinde senin dostluğunla yürüseydik. İnsanlar almış başını gidiyor bilmediği saplantılı yollarda. Asırlar geçse bile senin şanın yürüyüp akacak bu gönüllerde. Hiçbir zaman son olup solmayacak gönlümde. İçimdeki hasret yüreğimi parçalıyor. İşte bu nedenledir ki hem dinimizin gereği hem de hayatta erdemli bir birey olmanızı aklımdan çıkaramıyorum. Sonsuz teşekkürler... Muhabbetle.</p>
--	--

3.4. “Büyük” ve “Ey” Teması

Katılımcıların üzerinde durdukları kavramlardan ikisinde “Büyük” ve “Ey” kavramlarıdır. Katılımcı öğrenciler, Hacı Bektaş Veli ile ilgili olarak, eserlerindeki manevi duyguları hissetmek ve yaşamak çok güzel bir duygu olduğunun altını çizmişlerdir. Katılımcı öğrencilerden Ö58’de şöyle seslenilmektedir: *“Ey Allah’ın kulu Hacı Bektaş Veli! Alim, filozof, mutasavvıf insan. İlmî metafizikten kopartanlar, mahlukatı cismani ve maddi tarafıyla ele alanlar katılaştırdılar kalplerimizi. Alemin içindeki tüm nesnelere işaret ettiği Yaradanından kopartıp bilim diye altın tepside sundular. Bilgiyi manasından,*

özünden, işaret ettiği hakikatinden kopartılar. Sizler ilmi mana ve cismiyle, cevher ve arazıyla, batın ve zahiriyle birleştiren bir bütünlük içinde ele aldınız. Yüce hakikatle olan bağlarını kopartmadınız. Bugün yüce hakikatten kopartılmış kuru bilginin eliyle kalpleri çölleşen toplum haline geldik. Yeniden bütünlüğü sağlayacak bir devrime ihtiyacımız var. Birgün böyle bir devrim olur mu bilmem ama gençliğin seni bilmeye ve tanımaya ihtiyacı var. Senin ve diğer alimlerin ilim havzasından yudum yudum içmeye ihtiyacı var.”

Bu tema altında yer alan çeşitli öğrenci ifadeleri aşağıda Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4. Tema 4 için Öğrenci Görüşleri

Tema(Kategoriler)	Doğrudan alıntı
“Büyük” ve “Ey”	<p>Ö1: Hayattaki en büyük isteğim sizin bu güzel cümlelerinizi gönlümden hiç çıkarmamak ve yetiştireceğim öğrencilerin yüreğinde de taşmasını sağlamaktır. Onlar da büyüdüklerinde insanları insan olarak görsünler ve kimseyi dili, dini, rengi için yargılamasınlar, hayatta insanların sadece ikiye ayrıldığını, ya iyi ya kötü olduklarını bilsinler diye uğraşacağım.</p> <p>Ö2: Kurduğunuz bilim ve öğretim merkezi ortaya koyduğunuz düşünce fikir ve kamil akıl Anadolu'da birlik ve beraberliği sağlamış. İnsanlara tasavvufun inceliklerini anlatarak hakikate kavuşmanın yollarını öğretmişsiniz. Adınız öğretilerde, üniversitelerde yaşatılıyor. Öğrenciler sizin adınıza sahip okullara gidip eğitim görüyorlar derslerde sizleri tanıyorlar.</p> <p>Ö8: Hacı Bektaş Veli, “Dinine dizlerinle değil, kalbinle bağlan.” diyerek ilahi aşkın gönüldeki yerinin önemini dile getirdi. Pek çok sözünüzde de böyleydi. Aynı duygu farklı cümlelerde dile getirdiniz. Her sözünüzle bu topraklarda yüzlerce yılda sayısızca insana öğüt verdiniz. Sizlerin öğütleriyle yetişen nesiller oldu. Sizleri tanıyan tanımayan herkesin dilinde, yüreğinde, aklında fikirlerinizden bir parça yankı buluyordu. Bugün tevazuyu, saygıyı, sevgiyi, adaleti, iyi yürekliliği, hoşgörüyü, cömertliği, yardımseverliği, ahlakı sizin adınız veya öğütleriniz</p>

“Büyük” ve “Ey”

geçmeden öğretebilmemiz imkansızdır. Sizler yüzlerce yıldır bu ülkenin en büyük kültürel mirasıdır, gelecekte de yüzyıllarca gönüllerde ve akıllarda hüküm süreceksiniz. Gelip geçici dediğiniz bu dünyada adınız ve fikirlerinizle sonsuza dek yaşamaya, gönülleri aydınlatmaya devam edeceksiniz.

Ö18: Üstadı olduğunuz Bektaşilik ile birçok mübarek zat yetiştirdiniz. İslam’a olan hizmetleriniz çok büyük. Hoca Ahmed Yesevi’den aldığınız eğitimle birlikte gelecek nesillere çok büyük hizmetleriniz için size minnettarız. Tarihte önemli bir yeri olan Ahilik ile olan bağlantınız ile yine birçok insanın ruhuna dokunmuşsunuz. Sizlerden gelen mirası yaşatamadığımız şu günlerde sizlerin hizmetleri inşallah bize bir ışık olur. Şükranlarımı sunarım.

Ö26: Sevgili Hacı Bektaş Velî efendim bu coğrafyanın çocuğu olup sizi tanımamak mümkün mü? Lise yıllarında Şathiyye isimli eserini duydum. Çeşitli eserleriniz hakkında aslında bilgi sahibiyim ama açıkçası bir itiraf yapmak gerekirse henüz tam anlamıyla okuma şerefine erişemedim ama öğretmenlerimden çok dinledim sizi ve şuan ki sahip olduğumuz teknolojiyle araştırdım. Hakkınızda ufak da olsa bilgi sahibiyim. Şuanda sizi karşımda görme şansına sahip olsam. Size ilk soracağım soru Osmanlı ordusunda bile Yeniçerilerin Bektaşilik kurallarına göre yetiştirilmesini ve hatta Yeniçerilere Hacı Bektaş Velî çocukları denilmesini, günümüzde hala bu kadar büyük hürmet görmeyi nasıl sağladınız? Öncüsü olduğunuz fikirlerin babası olurken hiç umutsuzluğa kapıldığınız, ya yanlış düşünen bensem dediğiniz olmadı mı?

Ö37: Alevi-Bektaşilik deyince aklımıza gelen en önemli İslam filozofumuz olan Hacı Bektaş Velî’ye şükranlarımı sunmak istiyorum. Sizde diğer alimler gibi yaşadığınız döneme derin izler bırakmış ve bugünlere ışık tutmuş çok önemli bir alimsiniz. Özellikle İslam konusunda attığınız adımlar ve öncülük ettiğiniz Bektaşî tarikatı ile ön plana

“Büyük” ve “Ey”

çıkırmışsınız. Halka yardımcı olmuş, düşenin elinden tutup kaldırmışsınız. Diğer alimler ve İslam filozofları gibi hoşgörülü, yardımsever tavırlarınız hepimize örnek olmuş ve birçok konuda çıkış yoluna ulaşmamızı sağladınız. Size minnetlerimi iletiyorum.

Ö43: Barış ve dostluğun temsilcisi Hacı Bektaş Velî... En sevdiğim sözünüz “Okunacak en büyük kitap insandır”. Ne güzel söylemişsiniz. İnsanların birbirini iyi okuması iletişimin çok önemli bir noktasıdır. Ama insan diğerleriyle anlaşabilmek için ilk kendini okumalıdır.

Ö46: İlk olarak yetiştirdiğiniz bir sürü halife olmuş ve ölümünüze yakın hepsini farklı beldelere yollamışsınız. Halifeleri yetiştirirken ve onları göndereceğiniz beldeleri seçerken nelere dikkat ettiniz. Sonuçta gönderdikten sonra çok da bir takip imkânı olmuyor. Gittikleri yerlerde öğretilerinizi düzgün işleyebilmişler midir? Cevabınız için şimdiden teşekkürler.

Ö47: Bugün biz gençlerin en büyük problemi dilde yozlaşma ne yazık ki. İnsanlar konuşurken Türkçe sözcüklerin yanına bir o kadar da Türkçe olmayan kelime katıyor ve bunu havalı buluyor. Bu da yozlaşmada hangi boyutta olduğumuzu bir nebze olsun gösteren bir örnek. Ben ve benim gibiler senin dil için yaptıklarının değerini içinde bulunduğumuz şu ortamda daha da iyi anlıyoruz. Mevlana ve seni gerek ilim seviyeniz gerekse hoşgörü konusunda örnek alarak dilde bilincini yitirmemiş, güzeli ve iyiyi seçen bir birey olma yolunda eğitiyorum.

Ö53: Ey Allah'ın kulu Hacı Bektaş Velî! Siz ilmi mana ve cismiyle, cevher ve araziyle, batın ve zahiriyle birleştiren bir bütünlük içinde ele aldınız. Yüce hakikatle olan bağlarınızı kopartmadınız. Bugün yüce hakikatten kopartılmış kuru bilginin eliyle kalpleri çölleşen toplum haline geldik. Yeniden bütünlüğü sağlayacak bir devrime ihtiyacımız var. Birgün böyle bir devrim olur mu bilmem ama gençliğin seni bilmeye ve tanımaya ihtiyacı var. Senin ve diğer

<p>“Büyük” ve “Ey”</p>	<p>alimlerin ilim havzasından yudum yudum içmeye ihtiyacı var.</p> <p>Ö80: Sayın Hacı Bektaş Veli, bizleri Allah’ın en aziz emaneti saydığı bir anlayışa sahipmişsin. Yaşadığın dönemde türlü haksızlık, ezilmişlik ve tahribata uğrayan insanları kucaklamış, onlara dayanma gücü vermişsin. Bu dönemde insanlık öyle bir hale geldi ki sınırlı dünya kaynaklarını sınırsızca harcayan devletler, kendi topraklarında bulamadıkları kaynakları başka devletin topraklarında aramak için insanlara zulüm eder oldu. Her gün o kadar çok yetişkin ve çocuk açlıktan veya ilaçsızlıktan ölüyor ki, bir de buna savaşarak ölenleri eklersek halimizi sen düşün. Her gün biraz daha işkence ve eziyete göz yuman, bana dokunmayan yılan bin yaşasın diyen insanlar haline geldik de biz dahi sesimizi çıkaramaz, çıkarsak da duyuramaz hale geldik.</p> <p>Ö83: Efendim; Sizin ilminize ve bilgeliliğinize saygım sonsuz ama sanırım yaşadığınız dönemde ki kadar iyi ilerlemiyor Bektaşilik. Bu konuda çok fazla bir yorum yapamam çünkü ben Müslüman olsam bile bir toplumun da kesinlikle öyle olması gerektiğini savunamam. Din ve inanç özgürlük demektir. Herkesin inanç düzeyi, hisleri, ibadeti, dini farklıdır. İki Müslüman insanın bile inanışları bazı yerlerde örtüşmüyor. Yine de ilminiz ve yetiştirdiğiniz talebeleriniz için teşekkür ederim. Bir nevi öğretmensiniz ve öğretmenlik çok saygı duyulması gereken muhteşem bir meslektir.</p> <p>Ö85: Ey Allah’ın güzelliklerinin vücut bulmuş zâtı Hacı Beştaş Veli selam olsun sana, Eşitlik, Allah sevgisi, insan sevgisi, hoşgörü, toplumsal barış, dürüstlük, insanın insan olmasının erdemini yaşayarak gösteren cansın. Yazdığın, fikirlerini, aşlamaya çalıştığın inandığın değerlerini zamanımızda bile kıymet bulmuştur, bulmaya da devam edecektir. Bunun için gayret gösteren inanan kalpler bu yılı isminize atfetmiştir. Bu sayede yeni nesillere çeşitli</p>
------------------------	---

“Büyük” ve “Ey”	<p>etkinliklerle sizi anlatmaya ve yaşatmaya gayret gösteriliyor.</p> <p>Ö94: Sizin şiirlerinizden parçalar okuyacağım onlara. Değerli cümleleriniz üzerine saatlerce sohbet edip düşüneceğiz belki. Bir cümlenin yalnızca bir cümle olmadığını, içerisinde nice derin anlam barındırabildiğini ve insanlığa nice şey öğretebildiğini öğreneceğiz öğrencilerimle beraber. Belki de gelecekte sizin gibi şiirler yazacak, insanları insan olduğu için sevmeyi başarabilecek nice gönülde ben de yer alacağım ve tüm bunlara şahit olacağım.</p>
------------------------	---

3.5. “Pir”, “Üstat” ve “İnsan” Teması

Katılımcıların sıklıkla üzerinde durdukları, “Pir”, “Üstat” ve “İnsan” kavramlarıdır. Katılımcılardan Ö99 numaralı öğrencinin “Türkçe'nin Üstadı Veli” başlıklı mektubunda, *“Eline, diline, beline sahip ol!” sözümüz ilk duyduğumda ‘hırsızlık yapma, kötü konuşma, zina yapma’ anlamı geldiğin zannettim fakat sonrasında Türk milleti bağımsızlık mücadelesinde döneminde bu sözlerin daha derin bir anlam taşıdığını ve ‘Eline yani vatanına, doğup büyüdüğün toprağa sahip ol; diline yani Türkçene sahip ol; beline yani atalarından gelen kültüre ve mirasa sahip ol.’ Anlamına geldiğini anladım.* demeleri, insanlara fani alemden baki aleme çağrısının iyi anlaşıldığının adeta işirateni vermektedir. “Pir”, “Üstat” ve “İnsan” temalar altında yer alan diğer öğrencilere ait ifadelerden bazıları aşağıda Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5. Tema 5 için Öğrenci Görüşleri

Tema(Kategoriler)	Doğrudan alıntı
<p data-bbox="368 1093 600 1167">“Pir”, “Üstat” ve “İnsan”.</p>	<p data-bbox="655 577 1262 972">Ö6: Sen Anadolu'nun yüreği oldun. Vicdan, merhamet, hoşgörü, sevgi ve saygının insanlara yansması oldun. Kapına gelen açlar doydu, üzgünler teselli buldu. Bir kolunun altında aslan, diğerinde ceylan vardı. Senin olduğun yerde Çatışma, düşmanlık ve kavga yoktu. Kardeşlik vardı, paylaşmak vardı, emek vermek ve çalışmak vardı. Faydalı olmak ve eşitlik vardı. Hacı Bektaş Velî denildiğinde bunlar akla gelir. “Hararet nardadır saçta değil, keramet baştadır taçta değil, her ne ararsan kendinde ara, Kudüs'te Mekke'de Haç'ta değil” sözlerin hayat felsefi yapılabilecek sözlerdir.</p> <p data-bbox="655 987 1262 1473">Ö14: Çok sevgili Hacı Bektaş Velî, söylemiş olduğunuz sözler ve yaymış olduğunuz öğretiler o zamanın halkı için manevi bir güç olmakla kalmamış, bu öğretiler günümüzde de çok kıymetli olmuştur ve olacaktır. Mevlâna ve Yunus Emre gibi sizin de sevgi dilini benimsememiz o zamanlardan bu zamanlara çok önemli olmuştur. “Sevgi varken nefret niye, barış varken savaş niye” sözleriniz de bu anlamda çok kıymetlidir. Sizin Tasavvuf anlayışımızın olmazsa olmazlarından sevgi ve iyiliğin bende uyandırdığı duygular o kadar güzel ki ben de insanlığı sevgi ve iyiliğin iyileştireceğini düşünüyorum. Sizinle sohbet etmeyi ve birebir tanışmış olmayı da çok isterdim.</p> <p data-bbox="655 1489 1262 1800">Ö39: Gönül güzelliğinin genişliğiyle kurduğün ilim ve bilim kurumlarında binlerce öğrenciye ışık oldun. İlahi aşk ve ilim her zaman yolunu aydınlattı. Şimdi yaptıklarını belki bir çırpıda okuyoruz ama, biliyorum ki yıllarını bu irfana harcadın ve adını tarihe yazdırdın. Mevlâna Hazretleri ile yaşadığınız bir anıyı okuduğumu hatırlıyorum. O hikâyede birbirinize gösterdiğiniz saygı ve tevazu ne kadar güzel. İlahi aşk ile insana duyduğunuz sevgi ve saygı</p>

**“Pir”, “Üstat” ve
“İnsan”.**

birleşince bir anahtar veriyorsunuz aslında bize. Yaşamımızdaki huzurun anahtarı bu. Keşke herkes bu anahtarı alıp kapısını açabilse.

Ö42: Aslında bir dönem Anadolu'da var olan inançlar ve mezheplerini araştırırken sıkça senin isminle karşılaşmıştım fakat Alevilik üzerine okuma yaparken Anadolu için Pir Sultan Abdal'ın düşüncelerine bakınmak daha çok ilgimi çekmişti. Bu mektup için hayatınla ilgili birkaç araştırma yapınca hata ettiğimin farkına vardım. Çünkü hem senin etkinle gelişen bir dergâh hem de inanış biçimini daha bilgin hale getiren bir toplum var bunu göz önünde bulundurmadan seni, hayatını, düşüncelerini es geçmek bilgiye doğru bir yaklaşım sergilemez. Finallerim bitince düşüncelerin üzerine okuma yapacağım sözüm olsun. Bir gün güzel bir dünya'da karşılaşmak dileğiyle.

Ö43: Barış ve dostluğun temsilcisi Hacı Bektaş Veli... En sevdiğim sözünüz “Okunacak en büyük kitap insandır”. Ne güzel söylemişsiniz. İnsanların birbirini iyi okuması iletişimin çok önemli bir noktasıdır. Ama insan diğerleriyle anlaşabilmek için ilk kendini okumalıdır.

Ö70: Yunus Emre sizin dergahınıza gelip yardım istediğinde siz ona istediğini hatta fazlasını vermişsiniz. Onu dergâha davet edip eğitim fırsatı sunmuşsunuz. O ise açlığın ve yokluğun körlüğü ile verdiğiniz yardımı seçmişti. Dönüp tekrar huzurunuzda çıktığında onu Taptuk Emre'ye yolladınız. Taptuk Emre'nin daha uygun olacağını bildiğinizden mi yaptınız, yoksa kapıdan bir kere çıktığı için dergahınıza kabul mü etmediniz? Zannımca Taptuk Emre'nin eğitimini daha uygun gördüğünüzden böyle bir karara vardınız ancak emin olamadım. Vaktiniz için minnettarım. Önce Allah'a sonra yoldaşlarınıza emanet olun.

Ö71: Sizin eserlerinizde beni en çok etkileyen kısım dünya malına değer vermeme görüşü. İlk başlarda sizin eserleriniz de biraz ağır gelmişti bana. Ama

**“Pir”, “Üstat” ve
“İnsan”.**

okudukça, araştırdıkça daha iyi anladım demek istediklerinizi. Özellikle nefse hâkim olma becerilerimi sizin eserlerinizden ilham alarak geliştirdiğimi düşünüyorum. Teşekkür ederim, kendimi aradığım bu yolda beni doğruya yaklaştırdığınız için...

Ö75: Yetiştirip, ülkenin her yanına gönderdiğiniz talebeleriniz sayesinde İslamlaşma sürecine çok fazla katkıda buldunuz. Eserleriniz birçok dile çevrildi ve dünyanın dört bir yanına ulaştı. Özellikle Makalat adlı eserinizi çok beğeniyorum. Şu an sohbetlerinizden birine katılmak isteyen birçok genç vardır. Eserlerinizle birçok kişinin din, Alevilik vb konularda hoşgörülü bir tavır sergilemesine katkıda buldunuz.

Ö78: Hacı Bektaş Velî, düşünce dünyamıza ışık tutacak bakışınız ve çok yönlülüğünüze tüm dünya hayran kalmıştır. Yaşadığınız dönemde çok büyük bir üne sahip olamasanız da (ki eminim ki hedefinizde böyle bir ün savaşı yoktu ama bahsettiğim fikirlerinizin değerinin bilinmesidir) vefatınızdan sonra çok fazla kişiye ve kalbe ulaştınız. Asırlar boyunca Yeniçeriliğin piri olarak bilinmeniz ordunun disiplin konusunda da sizden çok şey öğrendiğini gözler önüne sermekte ve çok yönlülüğünüzü bir kere daha kanıtlamaktadır. Bu her yönden hayatımıza uzanan tecrübelerinizi hayatlarımıza geçirebilmek dileğiyle...

Ö86: Sevgili Hacı Bektaş Velî, isminizi sık sık duysam da sizin ve eserleriniz hakkınızda detaylı bir bilgiye sahip olduğum söylenemez. Ancak hakkınızda okuduklarımda ilgimi çeken bir husus vardı. Sizin dönemin medreselerinden farklı olarak bilgi üretiminin kaynağını insan aklı ve onun emeğinden almanız, din ve eğitimin oldukça iç içe geçtiği o dönemde düşünce sisteminizde insan aklını ön plana çıkarmanız dikkatimi çekmişti. Açıkçası daha o zamanlarda, 13.yüzyılda yayınladığınız insan hakları bildirgesini gördüğümde şoke olmuşum.

<p>“Pir”, “Üstat” ve “İnsan”.</p>	<p>Diğerlerinin sizin hakkınızda ne dediğini bilmem ancak oldukça etkileyici bir kişi olduğunuz kanaatindeyim. Mümkün olsaydı sizinle uzunca bir sohbet etmek isterdim. Bu dünyada olmasa bile ötekinde buluşma ümidiyle.</p> <p>Ö93: Günümüzde bu durum maalesef böyle kalamadı. İnsanlar aynı konuda iyi ve bilgili oldukları insanlar için kıskançlık ve hasetlik duyguları beslemeye başladılar. Birbirlerine daha çok şey katacaklarını hesaba katmadan sadece kendileri iyi ve başarılı olmak istediler. Oysaki birlikten kuvvet doğar, bilgi paylaşınca çoğalır, gelişir ve işe yarar hale gelir değil mi? Siz bize bunu öncülük ettiğiniz ahilik teşkilatında da gösterdiniz.</p> <p>Ö98: Günümüz hakkında hep kötü bahsettim evet insanlık olarak düşünce yapımızda bozulmalar mevcut. Savaşlar arttı, insan insanın kurdu oldu ama bunların yanında ilim daha da ilerledi belki sizin hızınızda değil ancak bilim insanları hızla yeni buluşlar yapmaya çalışıyor. Artık Dünya'dan vazgeçip Mars'ta yaşam için çözüm yolları aranıyor. Kim bilir belki de bir sonraki mektubumu Mars'tan yazarım. Size yakışır bir nesil olmak için açtığımız ilim yollarında ilerlemek dileğiyle, sevgiler.</p> <p>Ö99: "Makâlât" Arapça diliyle yazılmış, size ait çok meşhur bir eserdir şimdiye kadar okuma fırsatım olmadı fakat kesinlikle okumaya planlıyorum.</p>
--	--

4. Sonuç

Katılımcıların yazdığı mektupların içerik analizlerinden çıkarılan ve öğrencilerin özellikle üzerinde sıklıkla durduğu kavramlar ve öne çıkardıkları başlıklar düşündürücüdür. Mektuplarda açıkça, Hacı Bektaş Veli'ye karşı duyulan, sevgi, saygı, muhabbet, selam, teşekkür ve minnettarlık duyguları ortaya çıkmıştır.

Katılımcılar özellikle mektup başlıklarında en fazla “Sevgili” ve “Hacı Bektaş Veli” ve “Selam” kavramlarını vurgulanmıştır. Tüm katılımcılar bu üç tema üzerinde durmuşlardır. Bu da katılımcıların hem Hacı Bektaş Veli'yi iyi bir şekilde anladıklarını hem de ona en yüksek

değeri verdiklerini gösterir. Katılımcılar tarafından üzerinde durulan bir başka ifadeler ise “Değer”, “Pir”, “Üstat” ve “muhabbet” kavramlarıdır. Şiirlerin, duyguların, düşüncelerin ve diğer yazım tekniklerinin seneler sonra bile hayranlıkla okunacak çok kıymetli hatıralar ortaya koyduğuna dikkat çeken katılımcılar bir taraftan Hacı Bektaş Velî’ye büyük muhabbet beslerken diğer yandan kendileri için verilen mesajdan dolayı teşekkür etmektedirler. Katılımcıların üzerinde durdukları kavramlardan ikisi de “Değerli” ve “Büyük” kavramlarıdır. Öğrenciler Hacı Bektaş Velî’nin eserlerindeki manevi duyguları hissetmenin ve yaşamının çok güzel bir his olduğunu vurgulamışlardır.

Katılımcıların sıklıkla yer verdikleri, “İnsan”, “Saygı” kavramlarının yanı sıra “*Kimseyi hor görme*” ve “*İnsanları sev!*” özdeyişleri üzerinde durulmuştur. Buna ek olarak Hacı Bektaş Velî’nin, “*Eline, diline ve beline sahip ol!*” özdeyişiyle anıldığı bir kez daha katılımcı öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Hacı Bektaş Velî’nin “*Her ne ararsan kendinde ara*”, “*Yetmiş iki milleti bir gör*”, “*Düşmanın dabi insan olduğunu unutma*”, “*Bir olalım, iri olalım, diri olalım*” sözleri hemen hemen herkes tarafından bilinmektedir. Bu ve birçoğunda olduğu gibi Hacı Bektaş Velî özdeyişleriyle bu coğrafyanın ve kültürün kıymetli bir mirası ve önemli değerlerinin bir temsili olarak görülmektedir. Bu değer aktarımı öğrenci mektuplarında da kendisine yer bulmuştur.

Yazılan mektuplarda görülmektedir ki, kişiler ve zamanlar mektupların sayısı kadar farklı olmakla birlikte özünde Hacı Bektaş Velî’yi bildikleri ve onu çok sevdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcı öğrencilerin Hacı Bektaş Velî’yi karşı büyük bir saygı ve sevgi besledikleri, nihai olarak öğrencilerin Hacı Bektaş Velî’nin önemli referans kaynağı ve marka şahsiyet olduğu konusunda fikir birliği ettikleri bulgusu ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- Annells, M. Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory. *Journal of Advanced Nursing*, 2006, 56(1), 55-61.
- Balcıoğlu, T.H. Mezhep cereyanları-Hacı Bektâş, Ahmed Said tab'ı, Hilmi Ziya Neşriyatı, İstanbul. 1940.
- Barkan, Ö.L.“Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler”, *Vakıflar Dergisi*, Ankara, 1942, S.II s. 279-304
- Coşan, Esad.Hacı Bektâş-ı Velî Maḳâlât , İstanbul, 1986.
- Creswell, J. W. *Qualitative inquiry & resaerch design: Choosing among five approaches (Third edition)*. New York: Sage. 2013
- Çerçi, A.Çocuk ve Mektup, *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 15-24, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara. 2019
- Doğan, Süleyman.Koronaya 100 Mektup, İstanbul: Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık. 2020
- Konyalı, İsmail Hakkı, *Karaman Tarihi*, İstanbul, s. 364-396. 1967
- Köprülü, Fuat.Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Arısan Mat., V. bs., Ankara.,1984.
- Miles, M. & and Michael, H. *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 1994.
- Merriam, S. *Nitel araştırma: Desen ve uygulamalar için bir Rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık., 2013.
- Ocak, Ahmet Yaşar.“Hacı Bektâş-ı Velî”, TDVIA, C.XIV, TDV. Yayınları, Ankara., 1996.
- Özcan, Hüseyin. “Hacı Bektâş Velî’de Hz. Muhammed Algısı”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektâş-ı Velî Araştırmaları Dergisi*, S.62., 2012.
- Patton, M. O.*Qualitative evaluation and research methods. designing qualitative studies*. Beverly Hills, CA: Sage: 169-186. <http://legacy.oise.utoronto.ca/research/fieldcentres/ross/ctl1014/Patton1990.pdf>, 1990[13.11.2021].

- Strauss, A. Qualitative analysis for social scientists. Cambridge University Press. Türkiye Ansiklopedisi. 1993. "Azınlıklar" maddesi. c. 1. İstanbul: Kaynaklar Kitaplar Yay.: 303., 1987.
- Yavuzer, H. "Hosgörü Önderi Hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî", Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume, 8/8 Summer, p. 2225-2237, Ankara., 2013
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi., 2011.

EK – 1: Örnek Öğrenci Mektubu

Eğitim Felsefesi Final Ödevi teslim tarihi son gün: 16.06.2021

Adı ve soyadı: VEYSEL AYMAN

Numaranız:19071037

Yaşınız:20

Hangi fakülte, bölüm ve kaçınıcı sınıftasınız: MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK

BÖLÜMÜ 1.SINIF

Cinsiyetiniz: ERKEK

Evde kaç kişi kalıyorsunuz:10

Kendinize ait odanız var mı: HAYIR

Sanal sınıfa nasıl bağlandınız: TELEFON İLE

Bağlantıda sıkıntı çektiniz mi: BAZEN

Grup:2

Sevgili Hacı Beştaş-i Veli,

Merhaba sevgili hacı beктаşı veli bugün size bu mektubu yazmamın sebebi okuduğum bazı eserlerinizdeki sözlerinizden etkilenmemdir.“Eline,Diline ve Beline sahip ol” sözünüzden oldukça etkilendiğimi belirtmek istiyorum ve size bugünkü müslümanların durumundanda yakınmak istiyorum.Maalesefki bugünkü insanlarımızın Eline diye nitelendirdiğiniz hırsızlık yapmamayı önemsemeyen kişiler oldular artık bu paranın nereden geldiğine bakmaksızın çeplerine atıyorlar ,Diline diye nitelendirdiğiniz kötü söz söylememeyi önemsemiyorlar ve birbirilerin kalplerini kırıyorlar artık birbirilerine saygıları kalmadı ve Belini diye nitelendirdiğiniz zina yapmamayı da önemsemiyorlar üzülerekte olsa maalesef artık insanların islamdan uzak olduğun belirtmem gerekiyor.Keşke sizinle ,yunus emre ve mevalana ile aynı dönemlerde yaşasaydımda insanların bu halini görmeseyim ama olsun ben sizin yolunuzu takib ettiğimi söylemek istiyorum.

SEVGİLERİMLE

EK – 2: Öğrenci Mektuplarına Ait Başlıklar

1-Saygıdeğer Büyüğüm Hacı Bektaş Velî	26-Sevgili Büyük Zat	51-Yüce Eren	76-Muhabbet Aşladınız.
2-Sayın Büyüğüm	27-Hacı Bektaş Velî İçin:	52-Ya Hacı Bektaş Velî	77-Ahlak Aşladın.
3-Bektaş Velî'ye	28-Bektaş Velî	53-Ey Hacı Bektaş Velî	78-Yeniçerilerin Piri.
4-Değerli Tasavvuf Ehli	29-Hacı Bektaş Velî'ye	54-Çok Sevgili Hacı Bektaş Velî	79-Hacı Bektaş, Velî'ye Hürmetle...
5-Değerli Hacı Bektaş Velî	30-Anadolu'nun Velîsi	55-Ya Hacı Bektaş Velî Efendimiz	80-Merhaba Ey Velî
6-Selam olsun Sana Pir Hünkâr Hacı Bektaş Velî	31-Hacı Beştaş Velî Hazretleri	56-Sayın Sevgili Hacı Bektaş Velî	81-Türkçe Yazan Velî
7-Merhaba Hacı Beştaş Velî	32-Açık Mektup	57-Saygıdeğer Hacı Bektaş Velî Hazretleri,	82-Mevlana ve Yunus Çağdaşı Velî
8-Değerli Büyüğüm	33-Sevginin Temsilcisi	58-Pek Sevgili Hacı Bektaş Velî,	83-Saygılar Sana Ey Velî
9-Sevgili Hacı Bektaş Velî	34-Sayın Hacı Bektaş Velî,	59-Değerli Hacı Bektaş Velî	84-Allah'ın Velî'si...
10-Hacı Bektaş Velî	35-Velimize...	60-Hünkar Hacı Bektaş	85-Ey Allah'ın Aziz Velî'si
11-Muhteşem Hacı Bektaş Velî	36-Eline, Diline, Beline Hakim Ol!	61-Koca Hacı Bektaş Velî	86-Hacı Velî Üstadımız.
12-Sevgili Hacı Bektaş Velî'm	37-Sevgili Büyüğüm	62-Merhaba Sevgili Hacı Bektaş Velî	87-Bilge Velî
13-Merhaba Velî	38-Birlik Olmak	63-Hacı Bektaş, Velî'ye...	88-Adaletin Öncüsü...

14-Sevgili Üstat Velî	39-Gönül insanı Hacı Bektaş Veli merhaba	64-Hacı Bektaş Veli'ye Mektup	89-Vicdanımızın Sesi.
15-Sevgili Hacı Bektaş Veli	40-Hacı Bektaş Veli'ye	65-Muhterem Hacı Bektaş Veli	90-Sevginin Sembolü
16-Sevgili Hacı Bektaş	41-Rehber ve Ahlakçı Hacı Beşiktaş Veli'ye	66-İlmin kapısı Hacı Bektaş Veli	91-Yunus'u Etkileyen Veli
17-Hocam Hacı Bektaş Veli	42-Güzel İnsan Veli Merhaba	67-Hacı Bektaş Veli İçin:	92-Muhabbetle
18-Büyük şahsiyet, değerli kişilik Hacı Bektaş Veli	43-En büyük kitap insan!	68-Hacı Veli'ye Mektup	93-Örnek İnsan
19-Bektaşilerin Şahı	44-Fikir Öncüsü	69-Selam Hacı Bektaş Veli	94-Değerli Büyüğümüz!
20-Hacı Bektaş Veli'ye Mektup:	45-Çok Sevgili Hacı Bektaş Veli,	70-Yunus Emre'nin Üstadı.	95-Aşk Yeter!
21-Sevgili Hacı Velî	46-Ey Büyük Velî	71-Üstat Sayın Hacı Bektaş Veli	96-Saygılarımla
22-Muhterem Hacı Veli	47-Ey Sevgili Hacı Bektaş Veli	72-Merhaba Hacı Bektaş Veli Efendimiz	97-Hakikatın Kapısı
23-Veli'ye Mektup	48-Gönül İnsanı Hacı Bektaş Merhaba	73-Aziz Hacı Beşiktaş Veli	98-Model İnsan
24-Türk Sufisi	49-Sayın Bektaş Velim.	74-İslam Filozofu Hacı Bektaş Veli	99-Türkçe'nin Üstadı Veli
25-Kıymetli Zat	50-Herkes kendini düşünüyor.	75-Hacı Bektaş Veli Pirimiz	100-Yararlı Sözler...